

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"גִּירָא בְּעֵינֵיה דְּשִׁטְנָא" (=הלולב חץ בְּעֵינָיו שֶׁל הַשֶּׁטָן) (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינגס פרידמן)

ידוע מה ששנינו בגמרא (סוכה נב): "כל הגדול מחברו – יצרו גדול הימנו". דהינו, כאשר זכינו להתעלות ולהתחזק רוחנית ביום הכיפורים, הנה כנגד זה, גם היצר הרע מתעלה ומתחזק כנגדנו (כדי שיהיה איזון בין היצר הרע ליצר הטוב, שרק אז יש בחירה חופשית). ולכן רב אחא בר יעקב היה מנענע את הלולב לארבע רוחות השמים, וגם למעלה ולמטה, והיה אומר "גִּירָא בְּעֵינֵיה דְּשִׁטְנָא" (=שזוהו חץ בְּעֵינָיו שֶׁל הַשֶּׁטָן). וכל זאת כדי שנדע נאמנה כי מיד לאחר יום הכיפורים נצב הַשֶּׁטָן להילחם עמנו פנים בפנים, בכל מקום ופינה שאנו פונים בארבע רוחות השמים וכן מעלה ומטה. והמלחמה כנגדו היא פנים אל פנים, ולכן דקדק רב אחא בר יעקב ואמר: "דין גִּירָא בְּעֵינֵיה דְּשִׁטְנָא" (=זהו חץ בְּעֵינָיו שֶׁל הַשֶּׁטָן) – מכיון שֶׁהַשֶּׁטָן קרוב מאד, ועומד לפנינו להילחם בנו פנים בפנים. (ונכון שאסור לנו לומר בפה שהלולב הוא חץ בְּעֵינָיו שֶׁל הַשֶּׁטָן, אבל ברור שצריך להילחם עמו מלחמת חורמה).

בדרך זו מבאר ה"חתם סופר" את הפתוב במדרש תנחומא (אמר ס', כב): "ולקחתם לכם ביום הראשון (של סוכות) פרי עץ הדר (=אתרוג)...! וכי ראשון הוא (שואלים חז"ל)? והלא טו' יום הוא (=והלא סוכות חל ביום החמש-עשרה לה' תשרי)... אלא (משיבים חז"ל), ראשון הוא לחשבון עונות". כלומר, היום הראשון של סוכות הוא יום של התחלת חשבון העבירות החדש, לאחר מחילת העונות ביום הכיפורים.

ולכן אומר ה"חתם סופר": "שלא תחשוב שהוא (=סוכות) סיום וסילוק עונות ותתעצל במלחמה זו. לא כן הוא, אלא אדרבה, ראשון לחשבון עונות, כי 'כל הגדול מחברו – יצרו גדול הימנו', וצריך עזר יותר". (דהינו, לאחר יום הכיפורים מתגבר הַשֶּׁטָן ביותר עלינו, וצריך סיעתא דשמיא גדולה כדי להתגבר עליו).

והנה, על הפתוב, "בספת תשבו שבעת ימים...", "אומרים חז"ל, שהקב"ה צונו לשבת בסכה מיד לאחר ראש השנה ויום הכיפורים, כיון שהסכה היא מעין פפרת עונות לישראל. וכפי שמוכא במדרש (בפסיקתא פרק כח): "עושים סכה אחר יום הכיפורים, כי בראש השנה יושב הקב"ה בדין על באי העולם. וביום הכיפורים הוא חותם את הדין. (ו)שמא יצא דינם (של ישראל) לגלות... (ולכן) עושים (הם) סכה וגולין מבתיהם לסכה, והקב"ה מעלה עליהם כאילו גלו לבבל".

כלומר, תכלית מצות ישיבה בסכה היא, שאם נתחייבו ישראל גלות במשפט, חלילה, הנה, על-ידי ישיבה בסכה מחוץ לביתם, יחשב להם לישראל "כאילו גלו לבבל". ולכן, לפני שאנו יוצאים מהבית, כדי לשבת בסכה נוהגים להתפלל (לפי מנהג אשכנז): "הי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי... (ש)בזכות צאתי מביתי החוצה (לסכה), ודרך מצותיך ארוצה, יחשב לי זאת כאלו הרחקתי נדוד, והרב כפסני מעוני ומחטאתי טהרני". ושוב נשאלת השאלה, והלא לאחר יום הכיפורים, הקב"ה כבר סלח לנו על כל עונותינו, כמו שהבטיחה התורה הקדושה (ויקרא טז, ל): "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו". אם כן, מדוע שנחשוש שמא התחייבו גלות ביום הדין?

ויש לומר, שהנה אומר הזוהר הקדוש (אמור ק), **שהמקטרג** רודף אחרינו כמו שרדף עשו אחרי יעקב, וזכה להינצל ממנו על-ידי הישיבה בסוכה. כן גם אנחנו ניצולים **מהמקטרג** בזכות הישיבה בסוכה. וכמה עמקו דברי חז"ל, שגילו לנו שענין היציאה בחג הסוכות מהבית לסוכה היא בבחינת גלות, המכפרת על עונות.

ולפי האמור הביאור הוא **שעשו** רודף אחרי יעקב להורגו בטענה שהוא גלגולו של אדם הראשון, שהביא מיתה לעולם ("יעקב דוגמא דאדם הראשון הוה, דיעקב שופריה דאדם הראשון הוה")=יעקב היה כעין וכדמות אדם הראשון הזוהר הקדוש מתורגם), לכן נתחכם יעקב אבינו לשבת בסוכה דוקא, שהיא בבחינת גלות המכפרת, כדי להינצל מעשו. וכן גם אנו, זרעו של יעקב אבינו, שמוטלת עלינו בימים אלו המשימה לתקן את חלקנו **בחטא עץ הדעת**. (שהרי כלנו היינו כלולים בתוך נשמתו של אדם הראשון כאשר חטא).

ונכון שקבלנו כפרה ביום הכיפורים, אולם **המקטרג** עדין ממשיך לרדוף אותנו בטענה שאנחנו חייבים לתקן מה שגרמנו **בחטא עץ הדעת**, כדין ההורג נפש בשגגה (שהרי גרמנו והבאנו מיתה לעולם).
לכן נתחכם הקב"ה, ברוב רחמיו וחסדיו, להקדים רפואה למכה, ונתן לנו את חג הסוכות, כדי שניצא מן הבית לסוכה, ועל-ידי כך יחשב לנו כאילו הרחקנו נדוד בגלות, ונזכה לכפרה שלימה.
"ראשון הוא לחשבון עונות"

בזהר הקדוש מובא, שבימים שלאחר יום הכיפורים נשארת הארה גדולה, ולכן מוחל הקב"ה גם בימים אלו לישראל, וכפי שפתוב במדרש תנחומא (אמר ס', כב): "ולקחתם לכם ביום הראשון (של סוכות) פרי עץ הדר (=אתרוג)...! וכי ראשון הוא (שוואלים חז"ל)? והלא טו' יום הוא (=הלא סוכות חל ביום החמש-עשרה בחדש)... אלא (משיבים חז"ל) ראשון הוא לחשבון עונות". כלומר, היום הראשון של סוכות הוא יום של התחלת חשבון העבירות החדש, לאחר מחילת העונות ביום הכיפורים. וברור הוא שזוהי מתנה שנותן הקב"ה לבניו, שמוחל להם גם באותם ארבעה ימים שפין יום הכיפורים לחג הסוכות.

הרה"ק הרבי מטאלנא אומר, שמכאן ראייה שההכנה למצוה גדולה יותר מעצם קיום המצוה. שהרי, ארבעת הימים הללו שפין יום הכיפורים לבין חג הסוכות, שבהם אנו טרודים בהכנות לחג הסוכות, לא נחשבים לחשבון עונות. ואילו ביום הראשון של חג הסוכות, שבו אנו מקימים את מצות החג בפועל (=ישיבה בסוכה, נטילת לולב), ביום זה הוא ראשון לחשבון העונות (=מתחיל "מונה" הספירה של עונותינו).

הגה"ק רבי יהונתן איבשיץ אומר בספרו "יערות דבש" דבר נפלא, שלא ארבעה ימים אין **ליצר הרע** אחיזה בנו אלא גם היום הראשון של חג הסוכות, דהיינו חמישה ימים לאחר יום הכיפורים יש **הארה גדולה**, ואין ליצר הרע אחיזה בהם.

וזהו שפתוב בתורה: "ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך", וכתב הרמ"ע, שפתיבה "איבה" יש רמז לימים המסוגלים לתשובה: הנה, א' של "איבה" רומז ל-א' של ראש השנה, י' רומז לעשרת ימי תשובה, ב' רומז ליום ב' של ראש השנה, והאות ה' רומזת לאותם חמשה ימים שלאחר יום הכיפורים, שאין לשטן שליטה עליהם. ארבעת המינים הם "מאני קרבא" (=כלי זין)

על הכתוב, "ולקחתם לכם ביום הראשון (של סוכות) פרי עץ הדר (=אתרוג)...", אומר הזהר הקדוש, שאותם ארבעה מינים הם כלי זין וכלי מלחמה, ובהם יכולים ישראל לנצח את אויביהם בדין!

בענין זה מסופר, שבשנה אחת בערב ראש השנה הגיע אל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א חסיד אחד, שהיה גר בכפר אחר, וצרתו בפיו: הפריץ של העירה גזר גזרה נוראה על כל יהודי הכפר, והיה אם תצא הגזרה לפועל, מאות יהודים ישארו מחוסרי פרנסה, ואולי יהיו גם נועדים לגירוש! אותו חסיד הצליח להבריח את עצמו את תגובל, ובקש להיות לשליח עבור כל העירה, לפעול ישועה ולבקש מהרבי שיבטל את הגזרה!

שאל אותו הרבי: האם השתדלתם בדרךים טבעיות? ענה החסיד, שכבר עשו כל מיני השתדלויות, אבל ללא הועיל, הפריץ הוא רשע ועריץ, ואי-אפשר לשנות את דעתו בזה. דבר אחד בלבד - המשיך החסיד - יכול לשנות את המצב. וזאת, אם ימות בנו יחידו של הפריץ, דאז יתעצב אל לבו ויתחרט על מה ששלח ידו ביהודים, ורק בזה יש לנו תקווה (שכן, כך היה דרך הפריצים בימים ההם, שהיו מאמינים, ובבוא עליהם צרה, פשטו במעשיהם, והקלו לזמן מה על היהודים). כששמע זאת הרבי, לא נח ולא שקט בתפילותיו בימים הנוראים, ואף דבר עם חסידיו בשיחותיו הקדושים מענין הגזרות ולעורר רחמים. וגם לא נתן לאותו חסיד לחזור לביתו קודם סוכות, באוקרו שה-ד' מינים נקראים בזהר הקדוש "מאני קרבא" (=כלי זין), ובהם יוכל לילך למלחמה ובעז"ה לפעול ישועה כרצונו. ואותו חסיד עשה כן, ונשאר אצלו לכל ימי החג.

והנה, באמצע ההושענות, קרא לפתע הרבי לחסיד, ושאלו היכן דר הפריץ, למזרח או למערב העולם. כאשר חשב האיש ומצא, הראה לרבי את הכיוון, ומיד לקח הרבי את הלולב באופן כזה כאילו היה קנה של אש, ועשה כאילו קולע אל מטרה מסוימת, וקרא בקול "פא!" לאחר-מכן המשיך מיד באמירת ההושענות. לאחר התפילה אמר לחסיד שלא ידאג עוד, כי כבר היתה הישועה. מיד במוצאי יום טוב נסע החסיד לביתו שמח וטוב לב, ובעודו באמצע הדרך כבר שמע את הבשורה המשמחת, שבנו של הפריץ מת פתאום. ברר את הזמן מתי קרא הדבר, ונתחור לו שבדיוק מתי שירה הרבי עם הלולב, אז מת בנו יחידו של אותו רשע. דברי הרבי נתקומו, והפריץ בטל את הגזרה, וליהודים היתה אורה ושמחה.

אם כך, יהודים יקרים, כאשר "מחוץ תשפל חרב ומחדרים אימה", ונשמע קולו של הצורר האיראני, ימח שמו, שמאים בראש כל חוצות להשמיד את עם ישראל, נקראת לנו כאן הזדמנות עצומה, לאור הדברים שהובאו בזהר הנ"ל, ועל כל אחד יכון השנה עם ארבע המינים לבקר את אותו צורר, ובודאי דברי התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי זיע"א שארבעת המינים הם "מאני קרבא" (=כלי זין) יעמדו לנו, ונזכה לבקר ולהשמיד את "המן הרע הזה" טרם יפיק את זממו, אמן כן יהי רצון חג שמח ושבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"אֲנִי אוֹקִיר וְאֶפְלַח וְאֶזְנֶן וְאֶפְרָס יְתִיכִי" (=אֲנִי אֶכְבֵּד אֶעְבּוֹד וְאֶפְרָס אוֹתְךָ, מִתּוֹךְ "הַכְּתוּבָה")

עַל מִצְוֹת הַסּוּפָה מְבוֹאֵר בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים (וּבְמִיּוּחַד בְּדִבְרֵי רַבְּנֵי בְּעֶלְזָא הַקְּדוּשִׁים זִיע"א), שֶׁלְּסוּפָה יֵשׁ קְדוּשַׁת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל-כֵּן בְּסוּפָה זוֹכִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת קְדוּשַׁת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּכָל מְקוֹם, גַּם כְּאִשֶּׁר הַסּוּפָה הִיא בְּחוּץ לְאַרְץ. וְכֵן כְּתוּב "חֲסֵד לְאַבְרָהָם" (סוֹפּוֹת, ד"ה אֲשֶׁרִיךְ, דף לג' ע"ג), שֶׁהַסּוּפָה הִיא בְּבַחֲיִנַת קְדוּשַׁת הַמִּשְׁכָּן.

בֵּא וְרֵא, שְׁחוֹז"ל הַקְּדוּשִׁים לְמַדּוֹ שֶׁשִׁיעוּר הַסּוּפָה הוּא עֲשָׂרָה טְפָחִים (לְפָחוֹת) מִהַמִּידוּת שֶׁל הָאָרוֹן וְהַכְּפֹרֶת, שֶׁהִיוּ בְּקִדְשׁ הַקּוֹדְשִׁים, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב בְּגִמְרָא (סוּפָה ד'): "וְהָאָרוֹן תִּשְׁעָה (טְפָחִים הֵיךָ גּוֹבְהוּ), וְכַפֶּרֶת טַפַּח, הָרִי כְּאֵן עֲשָׂרָה (טְפָחִים), וְכַתִּיב: 'וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל הַכְּפֹרֶת'."

הָרִי מְבוֹאֵר מִכָּאֵן שְׁחוֹז"ל הַקְּדוּשִׁים לְמַדּוֹ עַל שִׁיעוּר סוּפָה (=עֲשָׂרָה טְפָחִים) מִהָאָרוֹן וּמִהַכְּפֹרֶת, שֶׁהִיוּ בְּמִקְדָּשׁ בְּקִדְשׁ הַקּוֹדְשִׁים. וְזוֹאת, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהַסּוּפָה הִיא לֹא רַק בַּחֲיִנַת מִקְדָּשׁ, אֲלָא בְּבַחֲיִנַת קִדְשׁ קוֹדְשִׁים.

וַיֵּשׁ עוֹד לּוֹמֵר, כְּפִי שְׁכָבֵר הַבְּאֵנוּ (הָאֵר"י זצ"ל שַׁעַר הַכוֹנוֹת סוּכּוֹת דְרוֹשׁ ד'), שֶׁ"סוּפָה" בְּגִמְטְרִיָּה 91, וְהִיא צְרוּף שֶׁל שְׁנֵי שְׁמוֹת הַקְּדֵשׁ – "יֵהוּ-ה'" וְ"אֲד-נִי". וּבְאַמַּת, שְׁנֵי שְׁמוֹת אֵלוֹ מִתְחַלְקִים בְּאוֹתוֹת הַמְּלָה 'סוּפָה': שְׁכּוֹן, הָאוֹתוֹת 'כו' מִהַמְּלָה 'סוּפָה' הֵן בְּגִמְטְרִיָּה "יֵהוּ-ה'" (=26), וְאֵילוֹ הָאוֹתוֹת 'סה' מִהַמְּלָה 'סוּפָה' הֵן בְּגִמְטְרִיָּה "אֲד-נִי" (=65), וְשְׁנֵי שְׁמוֹת אֵלוֹ בִּיחַד הֵם, כְּאִמּוֹר, צִירוּף שֶׁל 'סוּפָה' (91=26+65). (וּמִקּוֹר הַדְּבָר בְּתַקּוּנֵי הַזֶּהָר (תִּיקוּן ע' קלו'): "סוּפָה דְאִיהוּ כ"ו ס"ה, וְסִימְנָא הוּי"ה אֲדנִי").

נִמְצָא, לְפִי זֶה, שְׁכַאֲשֶׁר אָנוּ יוֹשְׁבִים בְּצֵל 'סוּפָה', אָנוּ בְּעֵצִים יוֹשְׁבִים בְּצֵל שְׁנֵי שְׁמוֹת הַקְּדֵשׁ הַלְלוֹ – "יֵהוּ-ה'" וְ"אֲד-נִי", וְלִכְךָ הִתְכַּוְּנוּ חוֹז"ל, בְּאוֹמְרָם בְּגִמְרָא (סוּפָה ט'): "כְּשֵׁם שְׁחַל שָׁם שְׁמִים עַל הַחֲגִיגָה, כְּךָ חָל שֵׁם שְׁמִים עַל הַסּוּפָה... שְׁכּוֹן, כְּפִי שְׁאִמְרָנוּ, שֵׁם שְׁמִים (=שְׁנֵי שְׁמוֹת הַקְּדֵשׁ – "יֵהוּ-ה'" וְ"אֲד-נִי") חָל עַל הַסּוּפָה. וְהִנֵּה, יְדוּעַ וּמְפֹרָס בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, בְּשֵׁם הַזֶּהָר הַקְּדוּשׁ וְכַתְּבֵי הָאֵר"י זצ"ל, שְׁכָל הַהֲשַׁפְּעוֹת שֶׁהַקַּב"ה מְשַׁפִּיעַ לְנִבְרָאִים נִמְשָׁכוֹת, עַל-יְדֵי הַיְחוּד (=הַחִיבּוּר) הַקְּדוּשׁ שֶׁל שְׁנֵי שְׁמוֹת הַקְּדֵשׁ "יֵהוּ-ה'" וְ"אֲד-נִי", וְשְׁנֵי שְׁמוֹת אֵלוֹ הֵם צִינּוּרוֹת הַשְּׁפָעַ, שְׁעַל-יָדָם מְשַׁפִּיעַ הַקַּב"ה חַיּוֹת וְשַׁפְּעַ לְנִבְרָאִים.

וְזֶהוּ הַעֲנִין שִׁישְׂרָאֵל עוֹנִים "אֲמֵן" עַל כָּל הַבְּרָכוֹת. שְׁכּוֹן, "אֲמֵן" הוּא בְּגִמְטְרִיָּה 91, וְהוּא צְרוּף שֶׁל שְׁנֵי שְׁמוֹת הַקְּדֵשׁ – "יֵהוּ-ה'" (=26) וְ"אֲד-נִי" (=65), (91=26+65) – וְעַל-יְדֵי כְךָ שְׁאֵנוּ אוֹמְרִים "אֲמֵן" בְּכּוֹנֵה עַל הַבְּרָכוֹת יוֹרֵד הַשְּׁפָעַ מְשַׁמִּים לְמַטָּה לְעוֹלָם הַזֶּה. (וְצִרְיָכִים לְכוֹן בְּאִמְרַת הַ"אֲמֵן" – "יֵהוּ-ה'", שֶׁהוּא שִׁילוּב שֶׁל שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת "יֵהוּ-ה'" וְ"אֲד-נִי").

עַל-פִּי הָאִמּוֹר, נִבִּין גַּם מָה שֶׁמְבוֹאֵר בְּדִבְרֵי הָאֵר"י זצ"ל, שֶׁצְרִיךְ לְכוֹן בְּשַׁעַת שְׁאוֹמְרִים "פּוֹתַח אֵת יְדֶךָ" בְּשֵׁם פֶּאֵי – שְׁמִקּוּרוֹ מִרְאִשֵׁי הַתִּיבּוֹת: "פּוֹתַח אֵת יְדֶךָ", וּמִסְפָּרוֹ 91 – בְּדִיוֹק כְּמִנְיֵן שְׁנֵי שְׁמוֹת הַקְּדֵשׁ "יֵהוּ-ה'" וְ"אֲד-נִי". שְׁכּוֹן, בְּזִכּוֹת שְׁנֵי שְׁמוֹת אֵלוֹ פּוֹתַח כְּבִיכּוֹל הַקַּב"ה אֵת יְדָיו, "וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן" – פִּיּוֹן שְׁצִינּוּרוֹת אֵלוֹ הֵם כְּאִמּוֹר צִינּוּרוֹת הַשְּׁפָעַ, שְׁדִרְכָם יוֹרֵד שְׁפָעַ שֶׁל פְּרָנְסָה לְעוֹלָם.

לְכֵן צוּה אוֹתָנוּ הַקַּב"ה, בְּרוֹב רַחֲמָיו וְחַסְדָּיו, לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, לְשַׁבֵּת בְּסִפְּהָ, בְּאוֹר הַמִּקִּיף אוֹתָנוּ מִכָּל צֶדַּ מְשַׁנֵּי שְׁמוֹת הַקְּדֵשׁ – "יֵהוּ-ה'" וְ"אֲד-נִי" (שֶׁהֵם כְּאִמּוֹר בְּגִמְטְרִיָּה "סוּפָה"), כְּדִי שְׁעַל-יְדֵי מִצְוֹת הַיְשִׁיבָה בְּסוּפָה נִזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ שְׁפָעַ רַב וְטוֹב מְשַׁנֵּי שְׁמוֹת קִדְשׁ אֵלוֹ, שֶׁהֵם צִינּוּרוֹת הַשְּׁפָעַ. וְזֶהוּ מָה שֶׁמְבוֹאֵר בְּדִבְרֵי הָאֵר"י זצ"ל, שְׁבַחַג הַסּוּכּוֹת יֵשׁ שְׁפָעַ שׁוֹבֵעַ בְּעוֹלָם, כִּי הִיּוֹת וְהַמְשָׁכַת שְׁפָעַ הַפְּרָנְסָה הִיא עַל-יְדֵי שְׁנֵי שְׁמוֹת הַקְּדֵשׁ – "יֵהוּ-ה'" וְ"אֲד-נִי" (כְּנִרְמֵז בְּרִאשֵׁי הַתִּיבּוֹת פֶּאֵי – "פּוֹתַח אֵת יְדֶךָ"),

וְצִרְיָכִים אָנוּ לְהַבִּין, מִדּוּעַ דּוֹקָא בְּסוּפָה מְשַׁפִּיעַ לָנוּ הַקַּב"ה שְׁפָעַ שֶׁל פְּרָנְסָה לְכָל הַשָּׁנָה? כְּדִי לְהַבִּין זֹאת, נִקְדִים אֵת דְּבָרֵי חוֹז"ל הַקְּדוּשִׁים הָאוֹמְרִים, שְׁבַמְעַמְדָּהּ הָרַסְיָ, בְּשַׁעַת מִתְּן תּוֹרָה, קִדְשׁ הַקַּב"ה (שֶׁהוּא כְּבִיכּוֹל הַחֲתוֹן) אֵת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל (=הַכְּלָה), עַל-יְדֵי חֲפָה וְקְדוּשִׁין. הַקְּדוּשִׁין הִיוּ עַל-יְדֵי מְסִירַת לוחוֹת הַבְּרִית, וְהַחֲפָה הִיְתָה כְּאִשֶּׁר כְּפָה עֲלֵיהֶם הַקַּב"ה אֵת הָהָר כְּגִיגִית (=הַעֲמִיד אֵת הָהָר עֲלֵיהֶם).

אם כן, שואלים המפרשים, היכן מצינו שהקב"ה אמר לכנסת ישראל, "הרי את מקודשת לי"? שהרי, ידוע שבעת החופה אומר החתן לפלה: "הרי את מקודשת לי".

אומר על-כך ה"מגלה עמוקות": ידוע, שכאשר אומר האישה לאשה "הרי את מקודשת לי", הרי הוא מקדש ומיחד אותה רק לו בלבד, ולא לשום אדם אחר בעולם. ולכן, אם החתן אינו אומר את המלה "לי" – הפלה אינה מקודשת. וכך עשה גם הקב"ה. כאשר חנו ישראל לפני הר סיני, אמר להם ה': "והייתם לי סגולה (=מיוחדים) מכל העמים", ובתיבה "לי" קדש ויחד את ישראל רק לו מכל העמים.

והנה ידוע מה שאמרו חז"ל (ויקרא רבה ב, ב'): "כל מקום שנאמר (בו) 'לי' – אינו זן לעולם, לא בעולם הזה ולא לעולם הבא". ולכן נמצא, כי מה שקדש הקב"ה את ישראל במלה "לי", היה כדי שהקידושין יתקיימו לעד ולעולמי עולמים.

ומוסיף ואומר ה"מגלה עמוקות", שמה שקדש הקב"ה את ישראל במלה "לי", הוא משום שבמלה זו נרמז יחוד הקב"ה עם כנסת ישראל. שכן האות ל' היא האות הגבוהה מבין כל כב' האותיות, כדי לומר: "כי גדול ה' ומהלל מאד". וכן, האות ל' רומזת בצורתה על שמו של ה' יתברך. (האות ל' מורכבת מהאות כ', ומהאות ו' על גבה, שהם בגימטריה 26 – שם "הויה" ברוך הוא). לעומת זאת, האות י' היא הקטנה מבין כל כב' האותיות, והיא רומזת על כלל ישראל, שהם בבחינת "המעט מכל העמים". נמצא, שהחיבור בין האות ל', הרומזת כאמור לה' יתברך, לבין האות י', הרומזת לישראל, מורה על זיווג הקב"ה עם כנסת ישראל לעד ולעולמי עולמים.

ועתה, בא וראה, שהמלה "ישראל" עצמה מורה על יחוד כנסת ישראל עם הקב"ה. שכן, האות י' בתחילת המלה (ישראל) רומזת על כלל ישראל, שהם כאמור בבחינת "המעט מכל העמים". ואילו האות ל' בסוף המלה, שהיא הגבוהה מבין כל כב' האותיות, רומזת לשמו של ה' יתברך, שהוא "כי גדול ה' ומהלל מאד". ובין שתי האותיות נמצאות האותיות ארש. וזאת, כדי לומר לך שהוא יתברך ארש את כנסת ישראל על-ידי חופה וקידושין (ב.צ). ענין זה מסביר את הפתוב במדרש (תני דבי אליהו יז): "כיון שקבלו ישראל על מלכות שמים בשמחה, ואמרו 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע', מיד אמר הקב"ה למשה, שיאמר לישראל שיעשו לו משכן, שנאמר: 'דבר אל בני ישראל...ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'".

וצריכים אנו להבין מדרש זה. וכי מה הקשר בין מה שקבלו ישראל את התורה ואמרו "נעשה ונשמע", לבין מצות בנין בית המקדש ('ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם')?

אלא, כמו שהבאנו במעמד הר סיני קדש הקב"ה את ישראל על-ידי שנתן להם את התורה. ולכן, כמו שהחתן אומר לפלה: "הרי את מקודשת לי", כך אמר הקב"ה לישראל במעמד הנבחר: "והייתם לי סגולה (=מיוחדים) מכל העמים" (וכן "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"). וכמו שהחתן מתיחד עם הפלה לאחר החופה בבית אחד, כך רצה הקב"ה להתיחד עם ישראל בבית המקדש, ולהשרות את שכנינו עליהם.

ולפי זה מבוארת היטב פונת המדרש: "כיון שקבלו ישראל על מלכות שמים בשמחה, ואמרו 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע' – נמצא, שישראל קבלו ברצון את הקידושין של הקב"ה, ונתקדשו בכיכול אליו, יתברך שמו. ולכן מיד אמר הקב"ה למשה, שיאמר לישראל שיעשו לו משכן, שנאמר 'דבר אל בני ישראל...ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'". שכן, הקב"ה (=החתן) רצה להשלים את הייחוד עם כנסת ישראל (=הפלה) בבית אחד (=בית המקדש), כדי להשפיע על כנסת ישראל (=הפלה) את שכנינו.

והנה, אומרים חז"ל, שבחלום יעקב אבינו, רמז הקב"ה ליעקב על מעמד הר סיני, ועל החופה והקידושין של כנסת ישראל עם הקב"ה, לעתיד לבוא. וכפי שדרשו חז"ל במדרש רבה (סח, יב'): "ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה". "ויחלם והנה סלם... – אמרו חז"ל: "סלם" זה בגימטריה "סיני". "מצב ארצה" זהו מה שכתוב במעמד הר סיני – "ויתיצבו בתחתית ההר". "וראשו (של הסלם) מגיע השמימה", זהו שנאמר במעמד הר סיני "וההר בער באש עד לב השמים". "והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו" (=בסלם), אלו משה ואהרן. "עלים", זהו מה שכתוב במעמד הר סיני "ומשה עלה אל האלקים". "ויורדים", זהו מה שכתוב במעמד הר סיני "ויורד משה". "והנה ה' נצב עליו", זהו מה שכתוב "ויורד ה' על הר סיני אל ראש ההר".

ולכן, מיד כשהתעורר יעקב מהחלום, הוא התפלל על כלל ישראל, ובקש: "אם יהיה אלהים עמדי...ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש...". שכן, כידוע, הבעל חיב בשארה (=לחם) פסותה (=בגד) וענתה של אשתו, כמו שכתוב:

"שָׂאָרָה כְּסוּתָהּ וְעִנְתָּהּ (=יַחְסִי אִישׁוֹת) לֹא יִגְרַע".

אם כֵּן, כִּיּוֹן שֶׁהַקֶּב"ה קִדַּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּמִתְן תּוֹרָה, חָיֵב הוּא לָתֵת לָהֶם לֶחֶם לְאֹכֹל וּבִגְד לְלְבוּשׁ. וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר יַעֲקֹב: "וְנָתַן לִי לֶחֶם לְאֹכֹל וּבִגְד לְלְבוּשׁ". "וְנָתַן לִי" – כִּיּוֹן שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ קִדַּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל בַּמְלָאָה "לִי", אִם כֵּן, חָיֵב הוּא יִתְבָּרֵךְ כְּבִיכּוֹל בְּשָׂאָרָה (=לֶחֶם), כְּסוּתָהּ (=בִּגְדָה) שֶׁל כָּלָתוֹ, כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל. אוֹלָם, צְרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שֶׁכֶּשֶׁם שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ חָיֵב כְּבִיכּוֹל בְּשָׂאָרָה (=לֶחֶם) וּכְסוּתָהּ (=הַבְּגָד) שֶׁל כָּלָתוֹ, כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל – כֵּן גַּם הַכֹּלָה כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, חָיֵב לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן הַחֲתָן, הַקֶּב"ה.

וְלִכּוֹן, בְּרֹב מִצְוֹת הַתּוֹרָה שֶׁצִּוְנוּ ה' יִתְבָּרֵךְ, כְּתוּב "וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה... דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם". וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה כָּאֵן. שְׁכֵן, הִיא לֹא (=לֵה' יִתְבָּרֵךְ) לֹמַר לְמֹשֶׁה: "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וּמְדוּעַ הוֹסִיף הַקֶּב"ה "וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם"?

אֲלָא, אוֹמְרִים דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת, הַקֶּב"ה קִדַּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה, וְלִכּוֹן כְּתוּב: "וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם". "אֲלֵהֶם" – רִאשִׁי תִיבוֹת "הָרִי אֶת מְקוֹדֶשֶׁת לִי". וְזֹאת, כְּדִי לֹמַר לְיִשְׂרָאֵל, שְׂאֵמְנֶם הַחֲתָן הַקֶּב"ה חָיֵב בְּ"שָׂאָרָה וּכְסוּתָהּ" שֶׁל הַכֹּלָה, כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל. אוֹלָם גַּם לַכֹּלָה יִשְׁנֵן חוֹבוֹת כְּלָפֵי הַחֲתָן – לְקַיֵּם אֶת כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה. עַל-פִּי זֶה יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין, מְדוּעַ יָמֵי חֵדֶשׁ אֲלוּל וְעִשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה הֵם יָמִים שֶׁל רְצוֹן טוֹב, שְׁבוּ מִקִּבְל הַקֶּב"ה בְּאַהֲבָה אֶת הַשָּׂבִים אֲלֵיו בְּתְשׁוּבָה. שְׁכֵן, בְּיָמִים אֵלֶּה, "הַחֲתָן"/הַקֶּב"ה מְבַקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת "שְׁלוֹם בַּיִת", וְלְהַתְּפִיֵס עִם "כָּלָתוֹ", כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל לְקִרְאָת הַשְּׁנָה הַחֲדָשָׁה.

עַל-כֵּן רֹמְזִים לָנוּ אוֹתָם אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁעֲלָה מֹשֶׁה שְׁנִית לְקַבֵּל אֶת הַלּוּחוֹת: ל' (=30) יוֹם מֵרֵאשׁ חֵדֶשׁ אֲלוּל, עַד רֵאשׁ הַשְּׁנָה, ו-י' (=10) יָמִים עַד לְמַחֲרַת יוֹם הַכִּיפּוּרִים – הָרִי "לִי" (=40) יָמִים, כְּנִסְתּוֹ הַקִּדּוּשִׁין שֶׁל "לִי" – כְּדִי לְהַזְכִּיר לְכְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, לְמִרוֹת מַעֲשִׂיהָ, הִיא עֲדִין כָּלָתוֹ וְאַהֲבָתוֹ שֶׁל בַּעֲלָהּ, הַקֶּב"ה. (וְרֵאשִׁי לְהוֹסִיף, שְׁבַע עוֹד שְׁבַכְל הַשְּׁנָה יוֹצֵאת בַּת קוֹל מִהָר חוֹרֵב וּמִתְחַנֵּנֶת "שׁוּבוּ בְּנִים שׁוֹבְבִים", הִנֵּה, לְקִרְאָת סוּף הַשְּׁנָה, הַקֶּב"ה, מֵרֹב אֶהְבְּתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, שׁוֹאֵג כְּאַרְיֵה כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת כָּלָתוֹ לְהַתְּפִיֵס עִמוֹ. עַל-כֵּן, יָמִים אֵלֶּה – אֲלוּל, רֵאשׁ הַשְּׁנָה, יוֹם הַכִּיפּוּרִים הוֹשַׁעְנָא רַבָּה – הֵם רִאשִׁי תִיבוֹת "אַרְיֵה", לֹמַר לָךְ, שֶׁהַקֶּב"ה שׁוֹאֵג כְּאַרְיֵה כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת כָּלָתוֹ לְהַתְּפִיֵס לְקִרְאָת הַשְּׁנָה הַחֲדָשָׁה ב.צ.).

וַיֵּשׁ לֹמַר, שְׁלֹאֲחֵר "לִי" (=40) הַיָּמִים, לְמַחֲרַת יוֹם הַכִּיפּוּרִים, לְאַחַר שֶׁהַקֶּב"ה הַתְּפִיֵס עִם כָּלָתוֹ כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְטַהַר אוֹתָהּ מִכָּל צוֹנוּתֶיהָ, כְּמוֹ שְׁכְּתוּב: "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם, לְטַהַר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם...". הִנֵּה, רוֹצֵה הַקֶּב"ה לְהַתְּיַחַד שׁוּב עִם הַכֹּלָה (=כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל) כְּדִי לְהַתְּחִיל אֶת הַשְּׁנָה הַחֲדָשָׁה בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, לְהַשְׁפִּיעַ שְׁפַע רַב טוֹב עַל כָּלָתוֹ (=כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל), וְלְקַיֵּם בְּכָךְ אֶת חוֹבָתוֹ שֶׁל הַחֲתָן: "שָׂאָרָה כְּסוּתָהּ וְעִנְתָּהּ לֹא יִגְרַע".

וְלִכּוֹן צִוְנוּ ה' יִתְבָּרֵךְ לְבָנוֹת סוּפָה, שֶׁהִיא כְּאֵמֹר בְּבַחֲיִנַת מְקֻדָּשׁ, כְּדִי שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ יוֹכֵל שׁוּב לְהַתְּיַחַד עִם הַכֹּלָה (וְזֶהוּ "עִנְתָּהּ"), כְּדִי לְהַשְׁפִּיעַ עַל כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל (=הַכֹּלָה") אֶת שְׂכִינָתוֹ, וְלְהַשְׁפִּיעַ עֲלֶיהָ פְּרִנְסָה בְּשַׁפְעַת לְכָל הַשְּׁנָה הַחֲדָשָׁה. (וּכְדִי לְהַבִּין אֶת מַעֲלַת חַג הַסּוּפּוֹת צְרִיכִים אָנוּ רַק לְהַתְּבַוֵּן – שֶׁהָרִי, בְּעוֹד שְׁבַמְשַׁכְּן וּבְבֵית הַמְּקֻדָּשׁ הַיִּיחוּד שֶׁל הַקֶּב"ה הִיא עִם הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה/כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּד, הִנֵּה, בְּחַג הַסּוּפּוֹת, הַיִּיחוּד שֶׁל הַקֶּב"ה הוּא עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֵיתָנוּ יַחַד פְּרָטִי, דַּבֵּר שְׁלֹא מְצִינּוּ בְּשׁוּם מְקוֹם, אֲלָא רַק בְּסוּפָה. ב.צ.). (עַל-פִּי "אוּרָה שֶׁל תּוֹרָה") גַּם מִזְדִּים חֲשָׁד עֲבָדָד אֵל יִמְשְׁלוּ בִי אִזּוּ אֵיתָם וְנִקִּיתִי מִפְּשַׁע רַב" (תְּהִילִים יט', יד')

עַל הַפְּסוּק "אֵל יִמְשְׁלוּ בִי אִזּוּ אֵיתָם, וְנִקִּיתִי מִפְּשַׁע רַב", אוֹמֵר הַרְה"ק רַבִּי מְנַחֵם מְגַדֵּל מְקוֹצֵק זִיע"א: "אִזּוּ" עוֹלָה לְמִנְיָן שְׂמוֹנָה, לְרִמּוֹז עַל "שְׂמִינֵי עֲצָרֹת" – לֹמַר לָךְ, שְׂבִיוֹם "שְׂמִינֵי עֲצָרֹת" מִתְּקַיֵּם בּוֹ "וְנִקִּיתִי מִפְּשַׁע רַב" – הַקֶּב"ה מְנַקֵּה אוֹתָנוּ אֶפִּילוֹ מִפְּשַׁע רַב".

הַרְה"ק רַבִּי מְנַחֵם מְגַדֵּל מְקוֹרְקָא זִיע"א אוֹמֵר: עֲבָרְנוּ כְּזֶה רֵאשׁ הַשְּׁנָה, שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין הַנּוֹרָא, וְכְּזֶה יוֹם כִּיפּוּר קְדוֹשׁ, וְאַחֲרָיו נְכַסְנוּ לְסוּפָה וְאַנְחָנוּ בְּשִׁמְחָה. אוֹמֵר לָנוּ הַקֶּב"ה: אִם לֹא תִהְיוּ שׁוֹטִים אַרְאֶה לָכֶם עוֹד יוֹתֵר טוֹב. מָה הוּא? שְׂמִינֵי עֲצָרֹת. וְאַסְמַכְתָּא לְכָךְ נִיתָן לְרֵאוֹת מִמָּה שְׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה עַל מְסַעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר (שְׁמוֹת יג', כ):

"וַיִּסְעוּ מִסַּכַּת וַיַּחֲנוּ בְּאֵיתָם" – אַחֲרֵי שְׁנוֹסְעִים מְסוּפּוֹת, חוֹנִים בְּ"אֵיתָם", שְׂרוּמֵז לְ"אִזּוּ אֵיתָם, וְנִקִּיתִי מִפְּשַׁע רַב". וְהַרְה"ק בַּעַל הַ"אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל" מוֹיִז'נִיץ זִיע"א נִתָּן הַסֵּבֵר לְכְּתוּב עַל עֲבָד עֲבָרִי (דְּבָרִים טו', יג-יד): "וְכִי תִשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מִעַמְּךָ לֹא תִשְׁלַחְנוּ רִיקָם. הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצְאָנָד וּמִגִּרְנָד וּמִיִּקְבָד", שֶׁהִנֵּה רִאשִׁי תִיבוֹת שֶׁל "וְכִי תִשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מִעַמְּךָ" הוּא "חוֹתָם" – לֹמַר לוֹ יִתְבָּרֵךְ: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲכָשִׁיו כְּשֶׁאַתָּה חוֹתָם אֶת הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים, אֵל תִּשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי" – אֲלָא הַעֲנִיק תַּעֲנִיק' לָנוּ, וְתִשְׁפִּיעַ לָנוּ כָּל מִינֵי הַשְּׁפָעוֹת טוֹבוֹת... (עַפ"י "פְּנִינִים")

חַג שְׂמַח וְשִׁבְת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן

"בני ציון"

"כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים"

חכמי ישראל תוהים, על שום מה קבעה התורה את חג הסכות בתשרי – ולא בניסן. שהרי, את חג הסכות חוגגים אנו, כי בסכות הושיב הקב"ה את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים, ויציאת מצרים היתה בניסן, ולא בתשרי.

הסבר מענין ומאלף מביא בענין זה רבי יעקב בן אשר, "בעל הטורים", הנוקט בשיטתו של רבי אלעזר בן הורקנוס במסכת סכה (יא, עב), שכשהיו בני ישראל במדבר, לא עשו להם סכות ממש, אלא "ענני כבוד" סוכו עליהם, וכך כותב "בעל הטורים": "והסכות שאמר הכתוב שהושיבנו בהם הם ענני הכבוד, שהקיפם בהם (=הקב"ה את בני ישראל במדבר), לבל יכו בהם השרב והשמש. ודוגמא לכך צונו לעשות סכות, כדי שנוכח נפלאותיו ונוראותיו. ואף-על-פי שיצאנו ממצרים בחדש ניסן, לא צונו לעשות סכה באותו הזמן, לפי שאלו ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות סכה לצל, וכך לא תהיה ניכרת עשייתנו בהם, שהיא במצות הבורא יתברך. לכן צוה אותנו, שנעשה סכה בחדש השביעי (=בתשרי), שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסכותו ולישב בביתו. ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסכה – ובוהו יראה לכל, שמצות המלך היא לעשותה".

אם כך, והסכות שעשה הקב"ה לישראל היו זכר לענני הכבוד, צריכים אנו לדעת איך זכו ישראל לענני כבוד שסוכו עליהם, שלא יפה בהם שרב ושמש – שהרי אין הקב"ה עושה נסים לחינם.

ביאור נפלא על-כך כותב הרה"ק רבי דוד מדינוב זיע"א, בספר "צמח דוד" (סכות ד"ה), שענני הכבוד שהקיפו את ישראל במדבר נוצרו דוקא מעונותיהם של ישראל, כאשר שקעו במצרים ב-מט' (=49) **שערי טומאה!** וכפי דבריו הקדושים: "למען ידעו דרתיכם (כי בסכות הושבתי את בני ישראל), (את) החיבה היתרה שעשיתי לישראל, כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים...כשהוצאתי אותם ממצרים...העונות (של)הם) מ-מט' שערי טומאה...הפכתי את הכל לזכות, עד שנעשה מזה אור מקיף...ונכו לענני כבוד"

וצריכים אנו להבין, איך נהפכו עונותיהם של ישראל לאור המקיף/לענני כבוד שהקיפו והגנו על בני ישראל. ויש לומר, שבני ישראל כשיצאו ממצרים היו בבחינת "ואת ערם ועריה" (שהיו עירומים – בלי תורה ומצוות). ומחמת קושי השיעבוד שקעו הם במצרים ב-מט' **שערי טומאה**, עד שמצינו במדרש, שהשר של מצרים טען בשמים (לפני שנבקע הים), ואמר לפני ה' יתברך: "מה נשתנו אלו מאלו? (הרי) הללו (=המצריים) עובדי עבודה זרה, והללו (=ישראל) עובדי עבודה זרה". אם כך, איך נהפכו להם **עונותיהם לזכויות** ולענני הכבוד?

אלא, הנה למדנו בגמרא, שעל-ידי תשובה שעושה האדם מיראה – הזדונות שלו (=העבירות שעשה במתכוון) הופכות לשגגות (=לעבירות שעשה בלי כוונה). אך אם עושה האדם תשובה מאהבה להקב"ה, הזדונות שלו הופכות לזכויות (=למצוות).

ויש לומר שאחרי שבני ישראל ראו את עשר המכות שהביא הקב"ה על מצרים, ואיך בקע להם את הים וטבע בו את המצרים, וכל אחד מישראל ראה את מעבידו המצרי מת על שפת הים, מיד עשו תשובה מאהבה לה' יתברך, ועל-ידי כך נהפכו כל **עונותיהם לזכויות**, ומהם עשה הקב"ה ענני כבוד לישראל, שהקיפום והגנו עליהם במדבר.

יסוד מעין זה מצינו בדבריו של רבי יצחק מברדיצ'וב זיע"א, בספרו "קדושת לוי", המפרש את הכתוב במדרש תנחומא (אמור ס', כב): "ולקחתם לכם ביום הראשון" (של חדש תשרי), וכי ראשון הוא (שואלים חז"ל)? והלא טו' יום הוא (=היום החמש-עשרה בחדש)... אלא (משיבים חז"ל) ראשון הוא לחשבון עונות. אם כך, תמהים המפרשים. אם בחג הסכות מתחילים לנו את חשבון העונות – כיצד אפשר לקרוא לחג זה "זמן שמחתנו"? אלא, משיב ה"קדושת לוי", למדנו בגמרא, שעל-ידי תשובה שעושה האדם מיראה – הזדונות שלו הופכות לשגגות. אך אם עושה האדם תשובה מאהבה להקב"ה, הזדונות שלו הופכות לזכויות (=למצוות). והנה, בראש

השנה וביום הכיפורים, עושים ישראל תשובה מיראה, מפחד **יום הדין**, כי המלך יושב על כס המשפט. אבל אחרי שעברו הימים הנוראים, ועבר יום הכיפורים, שבו מחל הקב"ה על עונותיהם של ישראל, הנה, כשמגיע חג הסוכות, שאז יושבים ישראל בסוכה, בודאי שהם עושים תשובה מאהבה, מתוך שמחה והתעלות-נפש, ועל-ידי כך זדונותיהם הופכות לזכויות.

וזהו שאומר המדרש: "ראשון הוא לחשבון עונות" – כי הקב"ה מחשב לנו את כל העונות שנהפכו לזכויות, כדי להרבות את שכרם של ישראל, ואם כך – באמת זהו "זמן שמחתנו". (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) חספה שבה אנו יושבים היא "צלא דמהימנותא" (=צלא האמונה)

ה"ישמח ישראל", המביא רעיון קדוש על-פי המבואר בספרים הקדושים, בשם האר"י זצ"ל: הנה, אומר ה"ישמח ישראל", את המצה שאנו אוכלים בפסח, מכנה הזוהר הקדוש "מיכלא דמהימנותא" (=מאכל האמונה), ואילו את הסכה שבה אנו יושבים בחג הסוכות מכנה הזוהר הקדוש "צלא דמהימנותא" (=צלא האמונה), ומדוע קורא להם הזוהר הקדוש בשמות אלו? על-כך אומר ה"ישמח ישראל" יסוד חשוב: כל אדם ואדם בישראל צריך להמשיך (=להוריד) על עצמו את **אור ה'**, כדי לזכך את גופו הגשמי והחומרי.

אולם, אומר ה"ישמח ישראל", לאור הזה יש שתי בחינות: "אור פנימי", שהוא **אור ה'** המתלבש בתוך פנימיות האדם, ו"אור מקיף", שהוא **אור ה'** המקיף את האדם מבחוץ. והנה, שני **אורות** אלו מזככים את הגוף החומרי של האדם: האור הפנימי מזכך את פנימיות האדם, והאור המקיף מזכך את החלק החיצוני של הגוף, ועל-ידי כך מזדכך גוף האדם מבית ומחוץ.

והנה, ממשיך ואומר ה"ישמח ישראל", בגלות מצרים שקעו ישראל ב-מט' (49) **שערי טומאה**. לכן, כשיצאו ממצרים, היו צריכים לטהר את גופם מבית ומחוץ. לכן המשיך (=נתן) להם הקב"ה בפסח "אור פנימי", על-ידי המצה, שהיא כאמור "מיכלא דמהימנותא" (=מאכל האמונה), ועל-ידי אכילת המצה, שנכנסת בתוך בטנם, נמשך לישראל "אור פנימי", ואחר-כך הקיף אותם הקב"ה בענני כבוד (שהיו בבחינת סכה), והכניסם תחת "צלא דמהימנותא" (=צלא האמונה), כדי להמשיך על ישראל "אור מקיף", כדי לזכך את גופם מבחוץ, ועל-ידי המשכת שני **אורות** אלו – האור הפנימי והאור המקיף – נזדכך גופם של ישראל **מטומאת מצרים**.

אולם, צריכים אנו לדעת, אומר ה"ישמח ישראל", שמצות הסכה היא גדולה מאד. שכן, כמו שעל-ידי אכילת המצה בליל פסח אנו ממשיכים "אור פנימי" לתוך גופנו, כך, על-ידי אכילה בתוך הסכה, אנו זוכים להמשיך "אור פנימי" לתוך הגוף. אם כך, הרי שעל-ידי האכילה בתוך הסכה, אנו זוכים גם ל"אור פנימי" (=מעצם האכילה, המזככת את גופנו מבפנים), וגם ל"אור מקיף" (=מעצם שייבתנו בסכה, המזככת את גופנו מבחוץ) – וכך אנו זוכים לזכך את גופנו מבית ומחוץ, דבר שרק במצות אכילה בסכה אנו יכולים לזכות – ולכן אומר ה"ישמח ישראל" שמצות הסכה היא גדולה ויקרה עד מאד. אם כך, צריכים אנו לדעת, איך יכול איש ישראל להמשיך על עצמו "אור פנימי" ו"אור מקיף" במשך כל ימות השנה?

על-כך עונה הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב, בספרו הקדוש ה"בני יששכר": הנה, ידוע שתרי"ג (=613) מצות התורה הקדושה הן כנגד תרי"ג איבריו וגידייו של האדם, וכאשר מקיים האדם אחת מתרי"ג המצוות כהלכתה, זוכה הוא מיד **להאיר** ב"אור פנימי" את אותו האיבר בגופו, שהוא כנגד אותה המצוה.

אולם, אומר ה"בני יששכר" את ה"אור המקיף" זוכה האדם לקבל על-ידי החומרות, הגדרים וההידורים שמקבל האדם על עצמו, כאשר הוא מקיים את אותה המצוה. הנה רואים אנו מדברי ה"בני יששכר", כמה חשוב להחמיר על עצמו ולהדר במצוות התורה הקדושה. שכן, על-ידי כך אנו זוכים לזכך את גופנו ב"אור פנימי" וב"אור מקיף" במשך כל ימות השנה, וזוכים **שפוחות הטומאה** מתיראים ובורחים מאתנו, כפי שכתוב: "וראו כל עמי הארץ (=כוחות הטומאה) כי שם ה' נקרא עליך (=זהו האור המקיף)" – ויראו ממך.

"הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס"

הגאון רבי אליהו מוילנא הקפיד כל ימיו לקיים מצוות ארבעת המינים במלוא ההידור, כדברי חז"ל (שבת קלג, ע"ב): "זה אלי ואנוהו" – התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה, ולולב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה...". ומיד שנה הציגו לפני הגאון אתרוגים רבים, ומהם היה בוחר לו את הפרי הראוי לברכה בחג הסוכות.

פעם בא אל הגאון אדם אחד, והציע לו אתרוג מהודר ביותר. מצא האתרוג חן בעיני הגאון, ומיד בקש לרפוש את האתרוג מן האורח במחיר מלא. אולם, האיש סרב ליטול תמורת האתרוג ממון כלשהוא. וכך אמר לגאון: תמורת האתרוג שלי איני מבקש, אלא לזכות בשכר מצוות ארבעת המינים של רבנו בחג סוכות זה. השיב הגאון לאורח בלא היסוסים: הריני מקבל עלי בלב שלם לזכותך בשכר המצוה של נטילת ארבעת המינים בשנה זו! אותה שנה – ספרו אחר-כך בוילנא – גלה רבי אליהו שמחה יתרה בשעת קיום מצוות נטילת לולב. וכאשר מקורביו שאלו אותו, מה ראה רבנו לשמוח הפעם במצוה זו יותר מכל שנה אחרת? – השיב להם הגאון: כל ימי חיי הייתי משתוקק לקיים את דברי חז"ל: "הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס" (אבות א, ג). אולם, לא הגעתי למדרגה זו עד היום, מפנין שמובטח שכר משמים למקיים את מצוות הבורא יתברך. והנה, באה לידי בשנה זו הזדמנות נדירה לקיים מצוות נטילת לולב "שלא על מנת לקבל פרס" – והיאך לא אשמח על-כך? **חג שמח ושבת שלום לכל בית ישראל!**

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְכָל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרֵם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לְעַבְדֹת אֶת הָאָדָמָה"

עַל הַפְּתוּב, "וְכָל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרֵם יִצְמַח", פֶּרֶשׁ רִשׁוֹ: "כְּשֶׁנִּגְמְרָה בְּרִיאַת הָעוֹלָם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי, קוֹדֵם שְׁנִבְרָא (הָאָדָם, וְכָל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה עֲדֵין לֹא צָמַח". ומדוע? מָה עֵיכָב אֶת הָעֶשֶׂב שִׁיִּצְמַח?
וּמִפְּרֵשׁ רִשׁוֹ: "כִּי לֹא הִמְטִיר... (ה' גִּשְׁמ). וְמָה טַעַם לֹא הִמְטִיר (ה' גִּשְׁמ)? לְפִי שֶׁ-אָדָם אֵין לְעַבְדֹת אֶת הָאָדָמָה, וְאֵין מִכִּיר בְּטוֹבָתָן שֶׁל גִּשְׁמִים. וְכִשְׁבָּא אָדָם, וַיִּדַע שֶׁהֵם צוֹרֵךְ לְעוֹלָם, הַתְּפִלָּה עֲלֵיהֶם וַיִּרְדּוּ, וַיִּצְמַחוּ הָאֵילָנוֹת וְהַדְּשָׁאִים".

נִמְצָאנוּ לְמִדֵּים מִכָּאן דְּבַר נִפְלָא! הִנֵּה, לְמִרוֹת שְׁהַבְּרִיאָה כְּלָה נִשְׁלְמָה, וְכָתוּב "וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד", לְמִרוֹת זֹאת לֹא יִרְדּוּ גִשְׁמִים שְׁכָל קִיּוֹם הָעוֹלָם וְחַיּוֹתוֹ תְּלוּיִים בָּהֶם. ומדוע? כִּי חִסְרָה תְּפִילַת הָאָדָם, הַמִּכִּיר בְּטוֹבָתָן, שְׁכֵן רַק כְּאֲשֶׁר הָאָדָם מִבְּקֵשׁ וּמִתְפַּלֵּל לְפָנֵי בּוֹרֵא עוֹלָם עַל הַגִּשְׁמִים, רַק אִזּוֹ הֵם יוֹרְדִים, כְּדֵי לְהַחְיֹת אֶת הַבְּרִיאָה כְּלָה.

וּמוֹסִיף וְאוֹמֵר רַבְּנוּ יוֹסֵף חַיִּים, בְּעַל ה"בֵּן אִישׁ חַי", שְׁמַהוּת הָאָדָם הִיא תְּפִילָה, וּבְלֵי תְּפִילָה אֵין הוּא כְּלוּם! וְזֹאת, כִּינּוֹן שְׁצוֹרְכֵי הָאָדָם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת הֵן כֹּה רַבּוֹת, עַד שֶׁהָאָדָם בְּעַצְמוֹ לֹא יִכּוֹל לְהַשִּׁיג כְּלוּם. וְלָכֵן תְּמִיד צְרִיךְ הוּא לְהַרִים עֵינָיו לְמָרוֹם בְּתְּפִילָה וּלְבַקֵּשׁ.

וְלָכֵן אוֹמֵר הַתּוֹרָה, כְּשֶׁחִסְרָה תְּפִילָה אִזּוֹ "וְאָדָם אֵין". כְּלוּמָר בְּלֵי תְּפִילָה אֵין הוּא נִחְשָׁב לְאָדָם, וְהוּא בְּבַחֲנֵינָת "אֵין!" שְׁכֵן, כְּאֹמֵר, כָּל מַהוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם הִיא לְבַקֵּשׁ/לְהַתְּפַלֵּל, כְּפִי שְׁאֹמֵר דּוֹד הַמֶּלֶךְ "וְאֵנִי תְּפִילָה". וּבְאִמַּת, כְּאֲשֶׁר נִבְדּוֹק מָה הַמַּהוּת/הַתְּכֵן/הַמִּילוּי שֶׁל "אָדָם", נִמְצָא שֶׁהוּא תְּפִילָה. הֵא כִּיִּצְדָּ? הִנֵּה, אוֹתוֹת הַמִּילוּי שֶׁל "אָדָם" – אֵלֶּף דָּלֶת מֵם – הֵם "מִתְפַּלֵּל". (מְסוּמָנוֹת בְּאִפּוּר).

"הֵמֵן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבַלְתִּי אֶכֶל מִמֶּנּוּ אֶכְלֶת"

חז"ל שׁוֹאֲלִים בְּגִמְרָא בְּמִסְכַּת חוּלִין (קִלְט'): "הֵמֵן (צוּרֵר הַיְהוּדִים) מִן הַתּוֹרָה מְנִין?", וְתִשׁוּבָתָהּ הִיא, שֶׁהֵמֵן רְמוּז בְּפְתוּב (בְּרֵאשִׁית ג', יא) "הֵמֵן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבַלְתִּי אֶכֶל מִמֶּנּוּ אֶכְלֶת".
וְלְכַאוּרָה צְרִיכִים לְהַבִּין עֲנִין זֶה. שְׁכֵן, מִדּוּעַ כֹּה חָשׁוּב לְדַעַת הֵיכָן רְמוּז הֵמֵן בְּתּוֹרָה? זֹאת וְעוֹד, וְכִי אִם פְּתוּב "הֵמֵן הָעֵץ" זֶהוּ כְּבָר רְמוּז לְהֵמֵן הַרְשָׁע? (וְהַרִי גַם כְּתוּב: "הֵמֵן הַסֵּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לְכֶם מַיִם", ומדוע לֹא הַזְכִּירָה זֹאת הַגְּמָרָא?)

הַמְּגִיד הַירוּשְׁלָמִי הַנוֹדֵעַ הַגַּה"צ רַבִּי שְׁלוֹם שְׁבַדְרוֹן זִיע"א הֵבִיא תִירוּץ מְתוּק מְאֹד עַל-כֶּן!
הִנֵּה, הַמְּגִילָה מְתַאֲרַת אֶת הֵמֵן כְּשֶׁהוּא נִמְצָא בְּשִׂיא תְּפִאֲרָתוֹ – הַמֶּלֶךְ נִשְׂאוֹ עַל כָּל שְׁרָיו וְעַבְדָּיו, כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ פּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לוֹ בְּכָל מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְשֶׁבַע מְדִינּוֹת הַמֶּלֶךְ, וְאֵין אִישׁ נִכְבָּד מִמֶּנּוּ. וְאִף הַמֶּלֶכָה אֶסְתֵּר עוֹשֶׂה מִשְׁתָּה רַק לְכַבוֹדוֹ. וְהִנֵּה, לְמִרוֹת כָּל זֹאת, כְּשֶׁהֵמֵן יוֹצֵא מִהַמִּשְׁתָּה, וְרוֹאֶה שְׁמֵרְדֵכִי לֹא קָם וְלֹא זָע מִפְּנָיו, הוּא מִתְמַלֵּא חֶמֶה. חוֹזֵר לְבֵיתוֹ, אוֹסֵף אֶת כָּל אוֹהַבָיו וּמְכַרְיוֹ, מְפָרֵט בְּאוֹזְנֵיהֶם אֶת "וַיִּסְפָּר לָהֶם הֵמֵן אֶת כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרַב בְּנָיו וְאֶת כָּל אֲשֶׁר גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ", וּמִיָּד אַחֲר-כֵּן מְכַרִּיז (ה', יג): "וְכָל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹה לִי"...
וְלְמִקְרָא הַדְּבָרִים מִתְעוֹרְרַת פְּלִיאָה – כִּיִּצְדַּח הֵמֵן יִכּוֹל לְחַוֵּשׁ שְׁכָל הַכְּבוֹד וְהַיִּקָּר שִׁישׁ לוֹ אֵינֶם שׁוֹיִם מְאוּמָה, רַק בְּגִלְלַת יְהוּדִי אֶחָד שֶׁלֹּא מִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ? הֵאֵם עַל מַעַט הַכְּבוֹד שֶׁנִּגְרַע מִמֶּנּוּ יְקוּם אוֹ יִפּוֹל עַל כָּל הַכְּבוֹד שְׁחוּלְקִים לוֹ הָאֲנָשִׁים בְּמֵאָה עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע מְדִינּוֹת!?

וְעַל-כֶּן שׁוֹאֲלֶת הַגְּמָרָא: "הֵמֵן מִן הַתּוֹרָה מְנִין?" – הֵיכָן רְמוּזָה בְּתּוֹרָה תְּכִינָה מְשׁוּנָה שְׁכֹזוֹ, שֶׁעַל חִסְרוֹן שֶׁל דְּבַר אֶחָד מִתְּחִסּוּסִים לְהַכֵּל כְּאִילוֹ לֹא שׁוּה כְּלוּם!

וְתִשׁוּבַת הַגְּמָרָא הִיא: "הֵמֵן הָעֵץ" – שֶׁרֶשׁ תְּכִינָה זֶה, שְׁמַצִּינוּ אֶצֶל הֵמֵן צוּרֵר הַיְהוּדִים, הַתְּגַלָּה כְּבָר בְּהַנְהַגַּת אָדָם הַרְאִשׁוֹן, וּמִמִּילָא הוּא קָם בְּטַבַּע בְּנֵי הָאָדָם בְּכָלֵל.

ומה מצינו אצל אדם הראשון? בגן עדן נטע ה' "כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן". אפילו "עץ החיים" נמצא בתוך הגן, והקב"ה מתיר לאדם הראשון לאכול מכל עצי הגן, מלבד מעץ אחד – עץ הדעת טוב ורע. והנה איסור זה גורם לאדם הראשון לחוש ש"וכל זה איננו שוה לי" – הוא מתאוה לאכול דוקא מעץ הדעת. למה? כי זהו תפקידו של היצר הרע – לטעת בלב האדם את התחושה, שמה שחסר לו הוא העיקר. האדם אינו מסתפק במה שיש לו, אלא משתוקק דוקא למה שעדין לא השיג. לא די לו במותר לו, אלא הוא מתאוה דוקא למה שנאסר עליו... ולכן, כשרוצה הגמרא לדעת מנין מגיעה להמן פזו תכונה רעה, מסיקה הגמרא: "המן העץ" – אצל אדם הראשון כבר ראינו זאת.

"ויאמר ה' אמתה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה" (אותיות נפל)

הרה"ג ר' יוסף שינברגר שליט"א אומר: פ"ר"ס ר"ת פ"רס ר"סיה סין. שאלו השלש הולכות יחד נגד אדום (=ארה"ב) כפי שרואים בימינו. וכן הוסיף ששמע מהרב לוין זצ"ל שהיה מזקני חסידי קרלין, שהוא שמע מהאדמו"ר הינוקא מקרלין זצ"ל (הפרנקפורטר) שהיה בעל רוח הקודש. והיה מהיחידים שצפו את השואה הרבה שנים קודם. והוא אמר שסין תחריב את ניו יורק פריז לונדון. ר"ת נפ"ל בתוך שלש דקות. ורמז על-כף הכתוב: (בראשית כה' יח) : "על פני כל אחיו נפל" (וזאת הוא אמר לפני מאה שנה בטרם נודע בעולם על פצצות אטום).

ולפי זה יתכן מאד שגזרת המילה בניו יורק תכליתה להבריח את היהודים ממקום הסכנה (והוסיף הרה"ג ר' שלמה רייסקין שליט"א שהעיר ניו יורק מרומזת בדילוג ט"ו (=15) אותיות בפסוקים (יחזקאל פרק ז ד) 'ולא תחוס עיני עליך ולא אחמול כן דרכיך עליך אתן ותועבותיך בתוכך תהיין וידעתם כי אני יהוה. כה אמר אדני הויה רעה אחת רעה הנה באה קץ בא בא הקץ הקיץ אליך הנה באה".

"ויכלו השמים והארץ וכל צבאם"

על גדל מעלת קדושת ה"קידוש על היין" – שבו אנו מכריזים, "ויכלו השמים והארץ וכל צבאם וכו'", שבכך אנו מראים כי מאמינים אנחנו שהקב"ה ברא את העולם בששה ימים, וביום השביעי שבת וינפש – נוכל להבין מהסיפור המופלא הבא: היה זה לקראת סיומה של מלחמת העולם השנייה, כאשר הכוחות הנאציים ימ"ש, בפיקודו של הגנרל רומל, הגיעו כמעט עד לשערי ארץ ישראל. אלפי תינוקות של בית רבן התאספו ליד שריד בית מקדשנו לאמירת תהילים, לשפוף שיח ותחינה לפני ריבון העולמים, כדי שיושיע את העם היושב בציון מידי המרצחים. גם בבית מדרשו של הרה"ק רבי שלומק'ה מזויעהל זיע"א הורגשה בשבת ההיא חרדה גדולה. הרבי, שהתפרסם ברוב גדלותו, פרישותו וחסידותו, קדש כבר על היין, והתכוון לגשת לסעודת השבת. באותו רגע נגשו אליו המשמשים בקדש, ואמרו לו שהגרמנים מצויים כבר בשערי ארץ ישראל. תגובתו של הרבי היתה: "מדוע לא אמרתם לי זאת לפני הקידוש?". תמהו הגבאים, ולא הבינו על מה רומזים דבריו הקדושים. ואז הסביר להם הרבי, ואמר במתק שפתיו: "הרי אמרו חז"ל (שבת קי"ט): 'כל המתפלל בערב שבת, ואומר ויכלו, מעלה עליו הפתוב פאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, וממילא חלים כאן כל דיני השותפות. ואם הייתם אומרים לי את זה לפני הקידוש, הייתי יכול לפעול אצל ה"שותף" ביתר שאת...".

מיד לאחר מכן הלך למקוה טהרה, שם טבל כדרפו בקדש, וכשיצא אמר: "רואה אני שהגרמנים לא יכנסו בשערי ירושלים!". וכך אכן היה. בנסי נסים ירושלים נושעה מאויביה... לאחר מכן הסביר הרבי את ענין ה"שותפות" בין ישראל להקב"ה בענין השבת. שהרי מי ששומר שבת מפרסם את אמונת האלקים בעולם, וכאילו מכריז קבל כל יושבי תבל, שהעולם נברא בששה ימים, וביום השביעי שבת וינפש. וכמו שמלך מעריך ומוקיר טובה עצומה למי שמפרסם את גדולתו וגבורתו, כך גם מלך מלכי המלכים מתחשב מאד בדעתו של מי שעושה להפצת אמונתו. משל למלך שבנה ארמון פלא על אי בודד, ובא אוהבו וצלם את הארמון מכל צדדיו, והפיץ את התמונות ברבים, כדי להראות את גדולתו של המלך ואת חוכמתו. בכך הופך האוהב שהוא לשותפו של המלך. זה כוחו וזו גדולתו של האומר "ויכלו" ומפרסם את אלקותו יתברך...

הג שמח ושבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"הִגִּידוּ הָאֱתִיּוֹת לְאַחֹר וּנְדַעָה כִּי אֱלֹהִים אַתֶּם"

עַל דְּבַרֵי הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה לְיִשְׂרָאֵל (מא', כג'): "הִגִּידוּ הָאֱתִיּוֹת לְאַחֹר וּנְדַעָה כִּי אֱלֹהִים אַתֶּם", תִּמְהָיִם הַמְּפָרְשִׁים וְשׂוֹאֲלִים: מָהִי כּוֹנֵנֹתוֹ שֶׁל הַנְּבִיא? הֲרֵי הַדְּבָר לֹא מוּבֵן כְּלָל, אִיךָ עַל-יְדֵי שִׁיגִידוֹ אֶת הָאֱתִיּוֹת לְאַחֹר, יָדַע "כִּי אֱלֹהִים אַתֶּם"?

בַּסֵּפֶר "שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל" (תהילים כח') הוּא מִבִּיא בִּיאור פְּלִאֵי עַל-כֵּן, עַל-פִּי הַכְּתוּב בִּילְקוּט "רְאוּבֵנִי" (בראשית), שֶׁבֶן-סִירָא (אֶחָד מֵהַחֲכָמִים שְׁחִי בְתִקּוּפַת הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה) בְּרָא **גּוֹלָם** (=מֵעֵין אָדָם) עַל-יְדֵי צִירוּפֵי אוֹתִיּוֹת הֶ-א"ב. וְהַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה בָּא וְהוֹכִיחוֹ עַל שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁמוֹתָיו שֶׁל הַקֶּב"ה, וּבְרָא **גּוֹלָם**. וְעָנָה לוֹ בֶּן סִירָא, וְאָמַר: וְכִי מָה אַעֲשֶׂה? כִּכָּר בְּרֵאתִי אֶת הַגּוֹלָם, וְהוּא חַי וְקַיִם, וְאִיךָ אֲנִי יֹכֹל לְבַטְלוֹ (=אֶת הַגּוֹלָם)? עָנָה לוֹ הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה: תֵּן דַּעְתְּךָ עַל כָּל צִירוּפֵי אוֹתִיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, שְׁעַל-יָדָם בְּרֵאתִי אֶת הַגּוֹלָם, וְתִכְוֵן אֶת אוֹתָם צִירוּפִים לְמַפְרָע (=מֵהֶסוּף לְהַתְחַלָּה), וְאִזּוֹ תִבְטַל אֶת הַגּוֹלָם וְיִחְזוֹר לְעַפְרוֹ. וְאִמְנָם, כִּי עָשָׂה בֶּן סִירָא - אָמַר אֶת צִירוּפֵי הַקֹּדֶשׁ, שֶׁבָּהֶם בְּרָא אֶת הַגּוֹלָם, לְאַחֹר (=מֵהֶסוּף לְהַתְחַלָּה), וּבִטַּל אֶת הַגּוֹלָם.

לְפִי זֶה, אוֹמֵר הַ"שִּׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל", לוֹמְדִים אֲנִי שֶׁרַק **גּוֹלָם** אָדָם, שֶׁנִּבְרָא עַל-יְדֵי צִירוּפֵי הַקֹּדֶשׁ, אֶפְשָׁר לְהַחְזִירוֹ לְעַפְרוֹ עַל-יְדֵי שְׂאוּמְרִים אֶת צִירוּפֵי הַקֹּדֶשׁ לְמַפְרָע (=מֵהֶסוּף לְהַתְחַלָּה). אֲבָל אָדָם, שֶׁנִּבְרָא עַל-יְדֵי הַבוֹרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, אֵין אֶפְשָׁרוֹת לְבַטְלוֹ עַל-יְדֵי צִירוּפֵי הַקֹּדֶשׁ לְמַפְרָע, וְאוֹתוֹ אָדָם יִחַיֶּה כָּל זְמַן שֶׁנִּגְזַר עָלָיו מִשְׁמַיִם לַחַיּוֹת. וְהִנֵּה, אוֹמֵר הַ"שִּׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל", בְּזִמְנֹו שֶׁל הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה, הִיָּתָה לְרִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל יְדִיעָה גְדוֹלָה בְּשִׁמוֹת הַבוֹרָא, יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, וְהָיוּ יוֹדְעִים אוֹתָם רִשְׁעִים לְצַרְף אוֹתִיּוֹת, וְכִי לְבוֹרָא בְּמוֹ יְדִיעָה **גּוֹלָם**. וְהָיוּ אוֹתָם הָרִשְׁעִים מִתְפָּאֲרִים וּמְפָרְסְמִים בְּרַבִּים שֶׁבְּרָאוּ **גּוֹלָם**, וְהֵם כְּאֱלֹקִים, יוֹדְעִים לְבוֹרָא אָדָם.

לְכֵן אָמַר הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה לְאוֹתָם הָרִשְׁעִים: "הִגִּידוּ הָאֱתִיּוֹת לְאַחֹר וּנְדַעָה כִּי אֱלֹהִים אַתֶּם". דְּהִינּוּ, תִּכְוֵנוּ בְּאוֹתִיּוֹת הַקֹּדֶשׁ לְאַחֹר לְמַפְרָע. וְאִם בְּאִמַּת לֹא יִתְבְּטַל אוֹתוֹ הַגּוֹלָם שֶׁבְּרֵאתֶם, אוֹ "נְדַעָה כִּי אֱלֹהִים אַתֶּם". אוּלַּם, אִם יִתְבְּטַל אוֹתוֹ אָדָם **גּוֹלָם**, אוֹ אֵין אַתֶּם כְּאֱלֹקִים, שֶׁבוֹרָא בְּנֵי אָדָם, וְצִירוּפֵי הַקֹּדֶשׁ לְמַפְרָע אֵינָם מְבַטְלִים אֶת בְּרֵיאָתוֹ שֶׁל הַבוֹרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ.

וּמָה נִחְמַד עַל-פִּי זֶה לְפָרֵשׁ אֶת הַפְּסוּק בְּתִהִלִּים (קִלְט', ה'): "אַחֹר וְקִדְם צִרְתָּנִי וְתִשֶׁת עָלַי כַּפְּכָה". כְּלוֹמֵר, הַקֶּב"ה בְּרָא אֶת הָאָדָם "אַחֹר וְקִדְם" - דְּהִינּוּ, בֵּין אִם מְכוֹנִים אֶת צִירוּפֵי הַקֹּדֶשׁ בְּיִשָּׁר אוֹ לְמַפְרָע, מִתְגַּלָּה לְכָל שׁ"ו וְתִשֶׁת עָלַי כַּפְּכָה" - שֶׁהָאָדָם הוּא יִצִּיר "כַּפְּכָה", וְאֵתָה הַבוֹרָא בְּרֵאתָ אוֹתָנוּ, וְלֹא נִבְרָאנוּ עַל-יְדֵי אָדָם, בְּצִירוּפֵי אוֹתִיּוֹת קֹדֶשׁ.

וְלִסְיוֹם, רְאוּי לְהִבִּיא כָּאֵן אֶת הַסִּיפּוֹר עַל הַגּוֹלָם שִׁיִּצֵר הַמְהַר"ל מְפָרָאג, עַל-יְדֵי שִׁימוּשׁ בְּשִׁמוֹת הַקֹּדֶשׁ. לְהִלֵּן אֲגַרַת הַמִּיּוּחָסֶת לְמְהַר"ל מְפָרָאג, שֶׁבָּה כְּתַב הַמְהַר"ל לְיְדִידוֹ הָרַב הַגָּאוֹן מו"ה יַעֲקֹב גִּינְצְבֵּרְג, עַל הַסִּיבּוֹת שֶׁהִבִּיאוּ אוֹתוֹ לְבוֹרָא אֶת הַגּוֹלָם, וְגַם אִיךָ בְּרָא אֶת הַגּוֹלָם עֲצֻמוֹ. וְכִי כְּתוּב בְּאֲגַרַת: "הִנֵּה, כַּאֲשֶׁר יָדוּעַ לְפָנַי כְּבוֹד הַדְּרַת גְּאוֹנוֹ נ"י, כִּי מֵאִזּוֹ הָיָה לְיִשְׂרָאֵל הַרְבֵּה רְדִיפוֹת מֵעַמִּים הַנוֹצְרִים, וְכַמָּה צְרוֹת שׁוֹנוֹת בְּאֲשֶׁר שִׁפְכוּ בּוֹ וְקִלּוֹן עָלֵינוּ, לְהֵאֲשִׁים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּאֲשִׁמוֹת עֲלִילַת הַדָּם הַנִּכְזָבָה (=דָּם יֶלֶד נוֹצְרֵי כְּדֵי לְלוֹשׁ אֶת הַמִּצּוֹת שֶׁל פְּסוּח)...וְהִרְבֵּה דָם שֶׁל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיוּ נִקְיִים מִכָּל אֲשִׁמָּה, כְּמִים נִשְׁפְּכוּ חִינָם...וְעַל כָּלֵם יִרְאֵתִי מִפְּנֵי הַכּוֹמֵר טְאֵדָאוּם, שֶׁהוּא שׁוֹנָא יִשְׂרָאֵל וְצוֹרֵר הַיְהוּדִים, וְגַם הוּא מְכַשֵּׁף, וְקִנְאָה וְשִׁנְאָה גְדוֹלָה בְּעַרְהָ בּוֹ בְּלִבּוֹ עָלָי...וְעִשִׁיתִי שְׂאֵלַת חִלּוֹם, בְּאִיזָה כַּח אוֹכֵל לְהִלָּחֵם בּוֹ. וּבִאָּה לִי תְּשׁוּבָה זוֹ, בְּרוּרָה מִן הַשָּׁמַיִם, עַל-פִּי (אוֹתִיּוֹת) הֶ-א"ב: אֵתָה בְּרָא גּוֹלָם דְּבִק תְּחוּמֵר וְתִגְזוֹר וְרִים תְּכַל טְרַפִּי יִשְׂרָאֵל...וּמִיָּד קִרְאֵתִי אֵלַי בְּסִתֵּר אֶת חֲתָנִי הַר"ר יִצְחָק הַכֹּהֵן וְאֵת תְּלַמִּידֵי הַרַב הַר"ר יַעֲקֹב שִׁשׁוֹן לוי, וְהִרְאֵיתִי לָהֶם אֶת הַתְּשׁוּבָה מִן הַשָּׁמַיִם...וְאִמְרַתִּי לָהֶם הַסּוֹד בְּעִנְיֵן בְּרֵיאַת הַגּוֹלָם מִן חֲמַר וְעַפְרָ מִן הָאֲדָמָה, וְאִמְרַתִּי לָהֶם שֶׁהִנֵּי רוּצָה לִיקַח אוֹתָם לְהִיּוֹת בְּעַסְק הַבְּרִיאָה, יַעַן כִּי לְבְרִיאָה כּוֹז נְצַרְךָ ד' כּוֹחוֹת שֶׁל הַיְסוּדוֹת אֲשֶׁר רוּחַ מִיָּם עָפָר, וְיִדְעֵתִי שִׁישׁ בְּכָל אֶחָד מֵאִתָּנוּ כַּח מִיּוֹחַד

מה-ד' יסודות... בשנת הש"ם לפ"ק ליצירה יום כ' לחדש אדר, הלכנו שלושתנו בשעה ד' אחר חצות מאחורי העיר עד הנהר הנקרא מלדוקא. בשפת הנהר הפשנו ומצאנו מקום חמר וטיט, ועל הטיט עשינו צורת אדם, אורכו שלש אמות, וצירנו הפנים, גם ידיים ורגלים כאדם המונח פרקדון (=שוכב על הגב), ואחר-כך עמדנו שלושתנו אצל רגלי הגולם, וצויתי את חתני ר' יצחק הכהן בראשונה להקיף ז' פעמים את הגולם, להתחיל מצד ימין להקיף עד הראש, וימן הראש עד הרגלים לצד שמאל, ומסרתי לו את צירופי האותיות לאומרים בעת ההקפה, וכן עשה ז' פעמים. וכאשר גמר את ההקפות נתאדם גוף הגולם כגחלת אש. אחר-כך צויתי לתלמידי הרב יעקב ששון הלוי, שיעשה גם כן ז' הקפות כאלו, ומסרתי לו גם כן צירופי שמות אחרים.

כאשר גמר ההקפות, נתכסה גוף הגולם שערות, וגם ציפורנים נתהוו בראש אצבעותיו. ואז עשיתי גם כן ז' הקפות, ואחרי גמר הקפותי, אמרנו שלושתנו יחד את הפסוק 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש תיה'... ואז פתח הגולם את עיניו ויבט בפנינו כאיש משתאה... אחר-כך קראתי בקול נוגש 'עמוד על רגליך', ויעמוד הגולם על רגליו פתאום. אז הלבשנו אותו עם הבגדים אשר לקחנו אתנו, וגם מנעלים הנעלנו ברגליו, ונעשה איש כאחד האנשים - ראה ושמע והבין, רק כח הדיבור לא היה בפיו. ובשעה הששית בבקר הלכנו הביתה. אמרתי לגולם בדרך: דע שאנחנו בראנו אותך עפר מן האדמה, למען תשמור על היהודים מכל רעות ומכל הצרות שסובלים... ויקרא שמך יוסף...".

"ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים" (ה', כב')

על הכתוב: "ויתהלך חנוך את האלהים..." , פרש רש"י: "ויתהלך חנוך" - צדיק היה, וקל בדעתו לשוב להרשיע, לפיכך מהר הקב"ה, וסלקו והמיתו קודם זמנו...". אולם, בתרגום יונתן בן עוזיאל מבואר שחנוך, בגדל מדרגתו בעבודת ה', זכה לעלות לשמים בעודנו חי, ונעשה מלאך מטטרו"ן ספרא רבה. (כפי שאומר יונתן בן עוזיאל: "ויפלח חנוך בקושטא קדם ה'... וסליק לרקיעא... וקרא שמייה מטטרו"ן ספרא רבה") (=והלך חנוך באמת לפני ה'... ולקחו ה' לשמים... וקרא שמו מטטרו"ן).

וצריכים אנו להבין, מה ראה הקב"ה לבחור דוקא בבשר ודם להיות מלאך מטטרו"ן ספרא רבה? הלא אין ספק שהוא יתברך יכול לברוא בשמים מלאך מיוחד לכך, כפי שברא אלפים ורבות מלאכים משרתי רצונו.

אומר על-כך מרן השר שלום מפעלזא זיע"א: הנה, תפקידו של המלאך מטטרו"ן הוא לשמור על ישראל, כפי שכתוב: "הנה אנכי שלח מלאך לפניך..." , ופרש רש"י: "מלאך" זה מטטרו"ן, ששמו כשם רבו... בגמטריה שדי". ומקור לדבר, שתפקידו של המלאך מטטרו"ן הוא לשמור על ישראל, יש ללמוד מדברי חז"ל (חגיגה טו', א'): "חזא מיטטרו"ן דאתיהי בא ליה רשותא למיתב למכתב זכותא דישראל" (=המלאך מטטרו"ן קבל רשות לכתוב את זכויותיהם של ישראל).

ומוסיף ואומר רבנו בחיי (פרשת משפטים): "...מטטרו"ן, שמו כשם רבו (גמטריה שדי)... ונקרא השם הזה (מטטרו"ן) (כיון ששם זה הוא) מלשון שמירה (בארמית), והוא הנקרא שומר ישראל...".

ומוסיף הזקן הקדוש (פה' ב'): "כתוב (משלי כב', ו'): 'חנוך לנער על פי דרכו'... חנוך לנער דא הוא מטטרו"ן דימשיך ליה הקב"ה מתת". **על-פי** דברי הזקן הקדוש אומר מרן השר שלום מבעלזא זיע"א, שמטעם זה בחר הקב"ה דוקא בחנוך, שהיה בשר ודם, להיות מלאך מטטרו"ן לתפקיד שומר ישראל, ולא ברא מלאך מיוחד בשמים. שכן, כידוע למלאך אין יצר רע, ולכן אין לו שום השגה עד כמה גדול כח היצר הרע להחטיא את האדם בכל מיני תחבולות, ועל-כן אינו יכול להמליץ טוב על ישראל, ולשמור עליהם מכל המקטרגים. אבל, מלאך מטטרו"ן, שהיה קודם לכן אדם, בשר ודם בעולם הזה, ומכיר ויודע עד כמה גדול כח היצר הרע, כדי להפיל את האדם ברשתו - הנה הוא יכול להמליץ טוב על ישראל, ולשמור עליהם מפני כל המשטינים והמקטרגים בשמים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

"ורוח אלהים מרחפת על פני המים"

בספר "הגאון החסיד מוילנא" מסופר על נס גדול שארע לאמו של "הגאון מוילנא" בהיותה תינוקת, וכך מסופר: הסבתא של הגאון החליטה באחד הימים לצאת עם התינוקות שחנן אותה ה' לשאוף אויר צח. וכך, השכיבה אותה על גבי הכרית וטילה להנאתה על הגשר שעל-פני הנהר רומנובה, הסמוך לסלוצק. לפתע, תוך כדי הליכתה מעדי רגליה של האם והכרית עם התינוקות שעליה נשטמו מידיה ונפלו לנהר. האמא פתחה בזעקות שבר נוראות, אך לכל האנשים שהתאספו סביבה, לא נותר, אלא לחזקה ולעודדה, בהיותם בטוחים שהתינוקות שבה חיים לכל חי, ובודאי שאי-אפשר להצילה. והנה, לא עברו אלא דקות מועטות, ולהפתעתם הגדולה צפה הכרית ועלתה על פני המים, כשהתינוקות עדין שוכבת עליה ושטה לה להנאתה. מיד מהרו והזעיקו את כוחות ההצלה שהצליחו, בחסדי ה' יתברך, למשות את הילדה מן המים ללא פגע. ילדה זו - טריינא שמה - זכתה, וכל ימיה היו קדושה וצניעות. וכך, זכתה להינשא לאותו צדיק וטהור ר' שלמה זלמן, אשר שקד מנעוריו על דלתות התורה, ולגמלים זכו וחנן אותם ה' בבו זכר, שנקרא אליהו, הלא הוא הגאון מוילנא זצוק"ל זיע"א. **חג שמח ושבת שלום לכל בית ישראל!**